

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

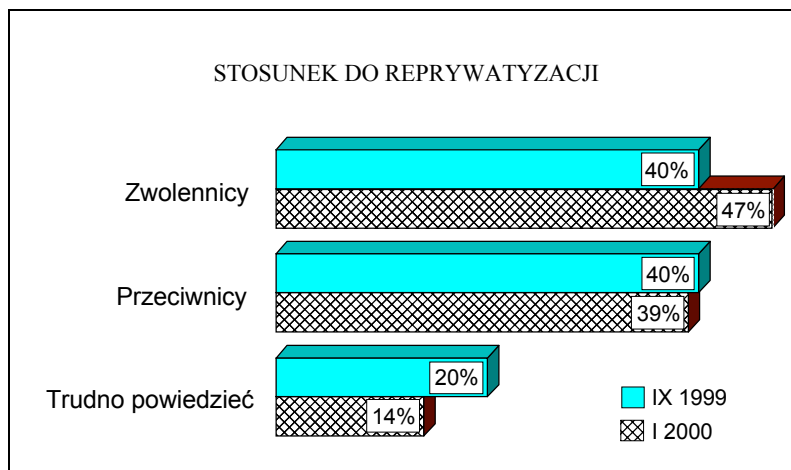
BS/15/2000

OPINIE O REPRYWATYZACJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Blisko trzy piąte badanych (56%) opowiada się za zwrotem mienia tylko obywatelom polskim mieszkającym obecnie na stałe w Polsce. Dalsze 7% jest zdania, że reprivatyzacja powinna objąć wszystkich obywateli polskich niezależnie od kraju ich zamieszkania. Za zwrotem mienia wszystkim byłym właścicielom, bez względu na ich narodowość i obecne obywatelstwo, opowiada się 15% ankietowanych, a nieliczni (4%) uważają za słuszne ograniczenie reprivatyzacji do osób narodowości polskiej bez względu na obecne obywatelstwo, postulują więc przyjęcie kryterium narodowego, trudnego, jeśli nie niemożliwego, do zastosowania w praktyce. Niemal co piąty badany (18%) nie ma sprecyzowanej opinii na temat tego, komu należy się zwrot zagrabionego mienia.

W Polsce jeszcze nie przeprowadzono reprivatyzacji, a debata nad rządowym projektem ustawy budzi coraz więcej emocji i niezadowolenia wśród byłych właścicieli, którzy zawartą w ustawie koncepcję reprivatyzacji uważają za niesprawiedliwą i krzywdzącą. Propozycja rządowej poprawki do ustawy reprivatyzacyjnej, wykluczająca z restytucji mienia osoby nie będące obecnie obywatelami RP i nie mieszkające w Polsce, przeniosła dyskusję nad tą ustawą poza granice kraju. Niedawno Komisja Kongresu USA ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie wystosowała do polskiego rządu list krytykujący tę poprawkę projektu ustawy.

W styczniowym sondażu¹ po raz kolejny pytaliśmy Polaków o ich stosunek do reprivatyzacji oraz postulowanego sposobu realizacji tej idei.

STOSUNEK DO REPRYWATYZACJI

Największe poparcie dla reprivatyzacji odnotowaliśmy na początku transformacji ustrojowej. W miarę upływu czasu i - jak się wydaje - w zależności od akcentowania problemów poruszanych w publicznej dyskusji odsetek osób popierających reprivatyzację wahał się od 41% do 53%, jednocześnie zaś znacząca grupa (do 21%) nie zajmowała stanowiska w tej sprawie.

W porównaniu z wrześniem '99 wzrosło (o 7 punktów) poparcie dla reprivatyzacji. Za zwrotem własności dawnym właścicielom opowiada się obecnie prawie połowa (47%) ankietowanych, niemal dwie piąte zaś (39%) jest temu przeciwnych. Co siódmy respondent (14%, spadek o 6 punktów) nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

---

¹Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (116) przeprowadzono w dniach 13-18 stycznia 2000 na 1075-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

Stosunek do reprivatyzacji	Wskazania respondentów według terminów badań							
	III 1991	XI 1992	V 1995	V 1997	XII 1997	IV 1999	IX 1999	I 2000
	w procentach							
Zwolennicy	65	53	45	41	52	44	40	47
Przeciwnicy	28	41	38	38	28	37	40	39
Trudno powiedzieć	7	6	17	21	20	19	20	14

Stosunek do reprivatyzacji związany jest z poglądami politycznymi badanych i ich sympatiami partyjnymi. Opinie respondentów identyfikujących się z lewicą są podzielone: 42% opowiada się za zwrotem własności dawnym właścicielom, a 49% wyraża sprzeciw. Natomiast wśród osób deklarujących przekonania prawicowe zwolennicy reprivatyzacji (58%) dwukrotnie przeważają nad jej przeciwnikami (28%). Odpowiedzi osób o poglądach centrowych zbliżone są do opinii ogółu Polaków (48% *za* i 38% *przeciw*).

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Stosunek do reprivatyzacji		
	zwolennicy	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UW	65	17	18
AWS	55	33	12
PSL	16	67	17
SLD	41	50	9
Niezdecydowani	52	28	20
Niezamierzający głosować	47	37	15

Spośród elektoratów partyjnych reprivatyzację popierają przede wszystkim sympatycy obu ugrupowań tworzących koalicję rządową AWS-UW. Wśród potencjalnych wyborców partii opozycyjnych dominuje sprzeciw wobec idei reprivatyzacji, a największymi jej przeciwnikami są sympatycy PSL. Można powiedzieć, że stosunek elektoratu tej partii do reprivatyzacji jest lustrzanym odbiciem stosunku wyborców UW do zwrotu mienia byłym właścicielom.

KOMU ZWRACAĆ?

Prawie trzy piąte (56%) ogółu ankietowanych - zarówno zwolenników, jak i przeciwników reprivatyzacji - uważa, iż w przypadku jej przeprowadzenia restytucja mienia powinna objąć tylko obywateli polskich mieszkających obecnie na stałe w Polsce. Dalsze 7% jest zdania, że prawo do odzyskania mienia powinni mieć wszyscy obywatele polscy niezależnie od kraju ich zamieszkania. Ogółem więc niemal dwie trzecie badanych (63%) uważa, że reprivatyzacja powinna dotyczyć tylko tych, którzy obecnie mają polskie obywatelstwo.

		CBOS
Czy, Pana(i) zdaniem, reprivatyzacja powinna przewidywać zwrot mienia:		
- wszystkim byłym właścicielom, bez względu na ich narodowość i aktualne obywatelstwo	15%	
- tylko Polakom, nawet jeśli obecnie są obywatelami innych państw	4%	
- tylko obywatelom polskim niezależnie od tego, w jakim kraju mieszkają	7%	
- tylko obywatelom Polski mieszkającym obecnie na stałe w Polsce	56%	
Trudno powiedzieć	18%	

Opinia, że reprivatyzacja powinna objąć tylko obywateli Polski obecnie na stałe zamieszkałych w Polsce, przeważa we wszystkich grupach społeczno-zawodowych, demograficznych oraz wśród osób deklarujących odmienne orientacje polityczne i różne sympatie partyjne. Postawą liberalną - postulującą reprivatyzację bez ograniczeń - wyróżniają się mieszkańcy wielkich miast (26%), ankietowani z wyższym wykształceniem (22%), a wśród grup zawodowych - pracujący na własny rachunek (27%), którzy częściej niż inni uważają, że prawo do odzyskania utraconej własności powinno przysługiwać wszystkim byłym właścicielom, bez względu na ich narodowość i aktualne obywatelstwo. Taką postawę najczęściej przyjmują również sympatycy UW, najbardziej przychylni reprivatyzacji. Elektorat AWS jest pod tym względem zdecydowanie bardziej restrykcyjny.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, reprivatyzacja powinna przewidywać zwrot mienia:	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych				Niezamierzający głosować
	UW	AWS	PSL	SLD	
	w procentach				
- wszystkim byłym właścicielom, bez względu na ich narodowość i aktualne obywatelstwo	27	15	5	12	14
- tylko Polakom, nawet jeśli obecnie są obywatelami innych państw	10	4	2	3	5
- tylko obywatelom polskim niezależnie od tego, w jakim kraju mieszkają	11	10	1	7	5
- tylko obywatelom Polski mieszkającym obecnie na stałe w Polsce	39	61	62	65	53
Trudno powiedzieć	13	11	31	13	23

Ogólnie można stwierdzić, że w elektoratach największych ugrupowań politycznych (nie tylko wśród nieprzychylnych reprivatyzacji zwolenników SLD i PSL, ale także wśród wyborców AWS) zdecydowanie przeważa opinia, że zwrot utraconego mienia powinien przysługiwać wyłącznie obywatelom Polski na stałe zamieszkałym w Polsce. Warto w tym miejscu przypomnieć, że jednym z argumentów wysuwanych przeciw reprivatyzacji jest niechęć do zwrotu majątku obcokrajowcom i Polakom mieszkającym za granicą z obawy przed wywożeniem z kraju wspólnego dorobku narodowego².

Wydaje się, że Polacy mają wyrobiony pogląd na to, czy i komu należy zwrócić mienie znacjonalizowane po wojnie. Blisko trzy piąte ankietowanych uważa, że reprivatyzacja powinna dotyczyć tylko obywateli polskich zamieszkałych na stałe w Polsce. Odnotowany wzrost poparcia dla reprivatyzacji wyraźnie wskazuje na to, że społeczeństwo jest już zmęczone oczekiwaniem na ustawę reprivatyzacyjną i oczekuje, że jej uchwalenie zakończy trwającą już dziesięć lat debatę dotyczącą zakresu restytucji mienia i sposobu realizacji tej idei.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

² Por. komunikat CBOS „Opinie o reprivatyzacji”, październik '99.

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, Pan(i) osobiście jest zwolennikiem czy też przeciwnikiem przeprowadzenia reprivatyzacji, czyli zwrotu własności dawnym właścicielom?

	(%)			
	Raczej zwolennikiem	Raczej przeciwnikiem	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	39	14	1073
Płeć				
Mężczyźni	47	39	14	510
Kobiety	47	39	14	564
Wiek				
18-24 lat	52	26	23	154
25-34	50	33	16	190
35-44	47	43	10	203
45-54	41	49	9	233
55-64	46	42	13	111
65 lat i więcej	49	37	13	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	37	44	20	397
Miasto do 20 tys.	51	42	7	127
20 - 100 tys.	46	44	10	212
101 - 500 tys.	59	29	11	185
501 tys.i więcej mieszk.	58	31	11	152
Wykształcenie				
Podstawowe	40	40	20	285
Zasadnicze zawodowe	47	45	8	279
Średnie	48	38	14	406
Wyższe	65	26	8	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	55	33	12	65
Prac.umysł.niż.szczębla	55	31	15	118
Pracownicy fiz.- umysł.	56	34	10	64
Robotnicy wykwalifikowani	37	47	16	107
Robotnicy niewykwalifik.	21	55	25	43
Rolnicy	32	54	14	70
Pracujący na własny rach.	53	34	13	63
Bierni zawodowo				
Renciści	49	41	10	106
Emeryci	52	37	12	201
Uczniowie i studenci	52	20	28	63
Bezrobotni	48	43	9	114
Gospodynie domowe i inni	37	49	14	57
Pracuje w:				
inst. państw.,publicznej	44	40	16	205
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	44	40	16	84
sekt. pryw. poza rolnict.	57	33	10	185
prywatnym gosp. rolnym	31	55	15	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	38	49	13	199
276 - 399	39	47	15	119
400 - 549	49	39	13	240
550 - 799	50	45	5	127
Powyżej 799 zł	57	34	10	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	45	14	340
Średnie	47	38	14	494
Dobre	57	31	12	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	55	28	16	73
Raz w tygodniu	43	42	16	530
1-2 razy w miesiącu	54	34	13	162
Kilka razy w roku	46	45	10	195
W ogóle nie uczestniczy	58	31	11	112
Poglądy polityczne				
Lewica	42	49	9	301
Centrum	48	38	15	298
Prawica	58	28	14	271
Trudno powiedzieć	41	42	17	200

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, reprivatyzacja powinna przewidywać zwrot mienia: 1 - wszystkim byłym właścicielom, bez względu na ich narodowość i aktualne obywatelstwo; 2 - tylko Polakom, nawet jeśli obecnie są obywatelami innych państw; 3 - tylko obywatelom polskim niezależnie od tego, w jakim kraju mieszkają; 4 - tylko obywatelom Polski mieszkającym obecnie na stałe w Polsce

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	4	7	56	18	1070
Płeć						
Mężczyźni	13	5	7	56	18	508
Kobiety	16	4	6	56	18	563
Wiek						
18-24 lat	20	5	6	51	18	154
25-34	15	4	4	59	17	190
35-44	12	6	10	58	14	202
45-54	12	3	7	60	18	231
55-64	15	7	7	53	18	111
65 lat i więcej	15	4	4	51	26	182
Miejsce zamieszkania						
Wieś	9	4	6	55	26	395
Miasto do 20 tys.	14	2	7	61	15	125
20 - 100 tys.	13	4	8	63	12	212
101 - 500 tys.	21	8	6	50	16	185
501 tys.i więcej mieszk.	26	3	5	54	12	152
Wykształcenie						
Podstawowe	12	5	6	54	23	285
Zasadnicze zawodowe	12	6	9	62	16	279
Średnie	16	3	7	54	19	403
Wyższe	22	4	9	57	9	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier. i inteligencja	16	4	13	57	10	64
Prac.umysł.niż.szczebla	14	4	11	57	14	118
Pracownicy fiz.- umysł.	21	10	6	48	16	64
Robotnicy wykwalifikowani	8	3	5	62	22	107
Robotnicy niewykwalifik.	7	0	1	79	13	43
Rolnicy	8	6	6	53	26	70
Pracujący na własny rach.	27	3	6	49	15	63
Bierni zawodowo						
Renciści	11	7	7	57	19	106
Emeryci	16	4	5	52	22	200
Uczniowie i studenci	17	6	6	57	14	63
Bezrobotni	17	4	3	60	16	113
Gospodynie domowe i inni	13	1	10	52	24	57
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	16	3	8	59	15	203
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	12	7	7	50	24	84
sekt. pryw. poza rolnict.	16	6	7	59	13	185
prywatnym gosp. rolnym	10	7	5	54	24	78
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	8	5	7	59	21	199
276 - 399	7	3	4	69	17	119
400 - 549	12	4	6	60	18	237
550 - 799	15	6	5	64	10	127
Powyżej 799 zł	20	3	9	57	12	178
Ocena własnych war. mater.						
Złe	9	4	4	60	23	337
Średnie	15	4	6	56	19	493
Dobre	21	6	11	51	11	239
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	3	11	46	17	73
Raz w tygodniu	10	4	7	59	20	527
1-2 razy w miesiącu	16	7	7	54	16	161
Kilka razy w roku	15	3	4	62	16	195
W ogóle nie uczestniczy	30	5	5	43	18	112
Poglądy polityczne						
Lewica	12	3	7	64	14	301
Centrum	15	4	5	59	16	298
Prawica	18	6	8	51	16	270
Trudno powiedzieć	12	4	6	46	31	198